

Ekonomska Gimnazija Ptuj
Volkmerjeva
2250 Ptuj

REFERAT

OBRT V SREDNJEM VEKU

Kazalo!

.....	1
Ekonomska Gimnazija Ptuj.....	1
Volkmerjeva.....	1
2250 Ptuj.....	1
REFERAT.....	1
Uvod v obrt.....	4
Nastajanje obrtniškega sloga.....	5
Obrtne dejavnosti.....	6
Najpomembnejše obrtne dejavnosti v srednjem veku so bile:.....	6
MEDIČARSTVO :.....	16
SVEČARSTVO :.....	16
Domača obrt ali rokodelstvo je razvito že stoletja, saj ga navajajo že viri iz konca srednjega veka. Razvilo se je predvsem v krajih, kjer kmetovanje ni prineslo dovolj zaslužka ter med revnejšim prebivalstvom in je tako vedno predstavljalo dodatem vir zaslužka. Že iz leta 1492 poznamo patent cesarja Fridrika III, ki je dovoljeval izdelovanje lesenih predmetov ter trgovanje z njimi. Kasneje so Avstroogrski cesarji in cesarice ne samo dovoljevali razvoj domače obrti na slovenskem, ampak jo z ustanavljanjem šol tudi razvijali. Poleg izdelovanja "suhe robe" oziroma lesnih izdelkov, se je že zelo kmalu razvilo lončarstvo, predilstvo, tkalstvo in suknarstvo, slamnikarstvo, pletarstvo... Kasneje pa tudi krtačarstvo in glavnikarstvo, kovaštvo in kolarstvo, medičarstvo in svečarstvo ter razne dejavnosti vezane na prehrabene izdelke, kot so medenjaki ali okrašeni kruhki.....	17
Cehovstvo.....	18
Cehovska pravila:.....	18
Funkcije cehov:.....	19
viri pa literatura!.....	20
Uvod v obrt.....	3
Nastajanje obrtniškega sloga.....	4
Obrtne dejavnosti.....	5
Najpomembnejše obrtne dejavnosti v srednjem veku so bile:.....	5
KOVAŠTVO:.....	6
TESARSTVO:.....	7
MIZARSTVO:.....	7
SODARSTVO:.....	7
LONČARSTVO:.....	8
TKALSTVO:.....	10
KROJAŠTVO:.....	11
MLINARSTVO.....	12
KLAVSTVO IN MESARSTVO:.....	13
PEKARSTVO:.....	14
OPEKARSTVO:.....	15
ŽAGARSTVO:.....	15
MEDIČARSTVO :.....	15
Cehovstvo.....	17
Cehovska pravila:.....	18
Slaba stran cehov.....	18
Funkcije cehov:.....	18

viri pa literatura!.....	19
--------------------------	----

Uvod v obrt

Značilni gospodarski dejavnosti srednjeveških mest sta bili obrt in trgovina. Meščani vsakega mesta so skušali uveljaviti pravico do opravljanja teh dejavnosti in iz njiju izriniti podeželsko, ne mestno prebivalstvo. Iz njiju so skušali izriniti okoliške obrtnike in trgovce. Omejili so delovanje podeželskih obrtnikov na oddaljenosti dobrih sedmih kilometrov okrog svojega mesta. Meščani različnih mest so tekmovali med seboj in skušali doseči posebne pravice vsak za svoje mesto. Prepovedano je bilo opravljati nekatere obrti in točiti vino ali pa je bilo število podeželskih obrtnikov v tem pasu strogo omejeno. Mesta so skušala zatreti kmečko trgovino, a se jim ni povsem posrečilo. Mesta so vladarje podprla z denarjem in blagom z zapisanih privilegijev in statuten izvemo veliko o zgodovini posameznih mest. Trgovina je bila blagovno-denarna. Potekala je na sejmi. Ti so bili letni, ko se je prodajalo blago na veliko ter prilagojeno sezoni (npr. oblačila, dragoceno blago, orodje, semena, in tedenski, ko se je prodajalo blago za sprotno rabo (npr. najrazličnejša živila).

Sejmi so bili v srednjem veku poseben dogodek, saj so ljudje poleg blaga izmenjavali tudi novice, predvsem pa lahko pasli zijala in se zabavali.

Nastajanje obrtniškega sloga

Ko je fevdalni gospod podelil obrtnikom osebno svobodo in pravico do obrtnih dejavnosti, je prišlo do preloma. Zdaj se je število obrtnikov povečalo in proizvajali so kar so hoteli in koliko so hoteli. Ker pa je tako prihajalo do presežkov, se je začela razvijati tudi trgovina.

Ponavadi so se obrtniki povezovali s trgovci, ki so jim odkupovali izdelke po vnaprej določeni ceni. Številno najmočnejše so bile skupine obrtnikov, ki so izdelovali izdelke brez katerih se ni dalo živeti (hrana, obleka, obutev). Obrt se je zaradi potreb po boljšem orodju in kvalitetnejših izdelkih specializirala.

Sprva je vsak obrtnik naredil obrtni izdelek od začetka do konca, pozneje pa so se obrtniki usposobili le za posamezno fazo izdelave. Svoje delo so opravljali v majhnih delavnicah, ki so bile stisnjene v ozke mestne ulice. Delo je še vedno potekalo ročno. Kadar so vse faze obrtnega dela združene pod isto streho, je bila to manufaktura. Ta je bila po organizaciji dela predhodnica tovarne, ki pa že pozna proizvodnjo s stroji.

Obrtne dejavnosti

Najpomembnejše obrtne dejavnosti v srednjem veku so bile:

- **Kovaštvo (orodjarji, orožarji, žbljarji, podkovni kovači)**
- **Lesarstvo (mizarji, tesarji, sodarji, kolarji)**
- **Lončarstvo**
- **Tekstilstvo (predilci, tkalci, krojači, suknarji)**
- **Usnjarstvo (čevljarji, sedlarji)**
- **Živilska stroka (mesarji, peki, mlinarji, lectarji)**

KOVAŠTVO:

Obrtno obdelovanje kovin, zlasti železa in jekla, v toplem ali hladnem stanju z različnimi tehnološkimi postopki; na podeželju poznano od 10. stoletja, v mestih po 12. stoletju. Prvotno je kovaštvo povezovalo obrtne zvrsti, ki so se sčasoma osamosvojile (žebjarstvo, ključavničarstvo, puškarstvo). V kovaški obrti razločujemo podkovsko, orodno, stavbno in vozovno kovaštvo; slednje je bilo tesno povezano s kolarstvom. Do srede 19. stoletja je poznano fužinarsko žebjarstvo, ki je postopoma propadlo do konca 19. stoletja (z uveljavitvijo tovarniško izdelanih žičnikov).

Na podeželju se je ohranilo predvsem podkovno, vozovno in orodno kovaštvo. Podkovni kovači so izdelovali konjske in volovske podkve, vozovni so skrbeli za okovanje različnih vrst vozov in njihovo popravilo, orodni so izdelovali in popravljali kmetijska in gozdarska orodja in naprave. Zlasti podkovni kovači so bili poučeni v osnovah veterinarstva (mesogledništvo), marsikdaj so bili kovači večji ruvanja zob. Posebna zvrst je t.i. umetno oz. umetnostno kovaštvo.

TESARSTVO:

Ena starejših obrti in iz nje izvirajoča dela, povezana z graditvijo človekovega bivališča,

postavljanjem gospodarskih (kozolcev) in prometnih objektov (leseni mostovi) in plovil. Delo tesarjev, cimpermanov ali cimermanov (iz nemščine Zimmermann, tesar) je izpričano od srednjega veka. Imeli so cehovska združenja, v grbih tesarsko sekiro kot glavno orodje.

MIZARSTVO:

Redna lesarska obrt in oblike določenega samouškega mizarstva. Kot poklicna obrt se je razvilo v poznem srednjem veku iz domače mizarske dejavnosti. Mizarstvo je pohištveno (pohištvo in druga oprema prostorov), stavbno (predvsem okna in vrata) in modelno. Posebna zvrst poklicnega mizarstva je t.i. umetno (umetnostno) obrtno mizarstvo (izdelki po naročilu in po posebnih oblikovalskih zasnovah). V 1. polovici 19. stoletja so se mizarji začeli združevati v zadrugah, nastala so nekatera pomembna mizarska središča.

SODARSTVO:

Samostojno ali dopolnilno (domače) obrtno izdelovanje lesenih sodov, kadi, čebrov, pinij, pladnjev, brent, korcev za vodo in lesene embalažne posode.

LONČARSTVO:

Je dejavnost za izdelovanje različnih izdelkov iz gline, ročno ali na lončarskem vretenu. Posušene izdelke žgejo v pečeh in po potrebi tudi loščijo.

Na podeželju je lončarstvo ostalo pomembna dopolnilna - ali celo samostojna - domača obrtna panoga. Ta dejavnost je bila skoraj po pravilu vezana predvsem na tiste sloje, ki so imeli manjšo zemljiško posest; ta jim ni mogla ustvariti dovolj sredstev za preživetje.

Lončarsko delo je sestavljeno iz treh glavnih opravil: pridobivanje (kopanje) gline, oblikovanja izdelkov na kolovratu ali lončarskem vretenu in žganja v peči. Med pomembna opravila sodijo tudi priprava lošcev ali glazur, sušenje izdelkov in prodaja. Danes uporabljajo vsi lončarji stroje za gnetenje in čiščenje gline. Prvotno (pred vojno) so jo morali po kopanju temeljito pregnesti z rokami in nogami ter nato še ročno prečistiti vsega kamenja in drugih primesi, ki bi lahko povzročile pokaenje posode v peči. Tudi barvo za lošče so mleli v ročnih mlinih (žrmljah), danes pa seveda to kupujejo že kot gotov industrijski izdelek.

Slovenija ima zelo pestro in raznoliko lončarsko dediščino, saj je lončarstvo ena najstarejših obrti na Slovenskem in se je razvijalo v različni lončarskih središčih (Ljubno na Gorenjskem, Komenda, Ribniška dolina, Šentjernejsko in Krško polje, okolica Celja, Dravsko in Ptujsko polje, Prekmurje). To dokazujejo arheološke izkopanine iz prazgodovinskega časa, upodobitve na srednjeveških freskah in podatki v arhivskem gradivu

Izdelki slovenskih lončarjev so se po svoji obliki, načinu krašenja in tudi po funkciji razlikovanje po posameznih lončarskih področjih. Poleg tega so se lončarji s svojimi izdelki vedno prilagajali tržišču, torej željam kupcev.

PLETARSTVO:

Izdelovanje predmetov iz slame, koruznega ličja, leskovih in kostanjevih viter, neobeljenih ali obeljenih vrbovih šib in drugih gradiv (smrekovo šibje, srobot, beka, kostanjeve in gabrove palice) s prepletanjem, zvijanjem in zatikanjem. Pletarstvo se je razvijalo kot izrazita domača dejavnost za potrebe posamičnih gospodarstev in za prodajo v domačem okolju. Ponekod se je za potrebe tržišča razvilo v obrt. Pletarsko znanje se je širilo iz roda v rod, od 19. stoletja tudi s pletarskimi tečaji in šolami.

Tako kot lončarstvo tudi pletarstvo sodi med starejše domače obrti, saj so prve omembe že v antičnih virih ter kasneje na upodobitvah srednjeveških fresk.

Izdelki pletarskih delavnic so bili namenjeni tržišču, zlasti tudi zahtevnejšemu, kot so mesta. Seveda so delavnice krile tudi potrebe podeželja, toda kmetje so si največkrat pletli košare za krompir, koše, pletene lestvene nastavke za vozove in gnojne koše kar sami.

TKALSTVO:

Izdelovanje platna in sukna s tkanjem lanene, konopljine in volnene preje na statvah. Izrazito sezonsko domače delo, tudi obrt, razvito zlasti Sorškem polju. Najdlje se je tkalstvo ohranilo v Beli krajini in Prekmurju. Tkalstvo je bilo najbolj razvito v 18. stoletju, ko je imelo t.i. škofjeloško platno pomemben delež v trgovini dežele Kranjske. V 2. polovici 19. stoletja je blago industrijskih tkalnic začelo izpodrivati na statvah ali krósnah stikano platno.

Pridelovanje lanu, njegova priprava za prejo in nato za tkanje je bilo predvsem delo žena in deklet. Bilo je v središču hišnega življenja ter odraz številnih oblik vaških, zlasti družabnih odnosov, tudi svojevrstnih šeg in navad. Poleg izdelovanja platna je bilo dokaj razširjeno tudi suknarstvo. Še posebno razvito je bilo v alpskem območju, kar je zaradi ovčereje v teh krajih povsem razumljivo. Volna je namreč predstavljala osnovni material za izdelovanje sukna. Zemljo za sejanje lanu so pognojili in globoko preorali že jeseni. Sejali so ga septembra in oktobra ali pa naslednje leto marca.

Posušeni lan so ženske trle na trlicah, da so se vlakna ločila od stebela. V trlici so se stebela zlomila in so odpadla, tericam pa so ostajala v roki le vlakna za predivo. Vlakna so razčesavale in čistile, nato pa so jih povezovale v kite ali povesima. Od čiščenja prediva na grebenih je bilo odvisno, kakšno vrsto platna bodo pozneje lahko stkali. Pred tem je bilo treba predivo tudi spresti na kolovratu in ga pripraviti za tkanje. Podobno kot teritev je bila pomemben dogodek ob jesenskih in zimskih večerih tudi preja. Predice so se zbirale v nekaterih hišah, med prejo so se pogovarjale, prepevale, večkrat so jih obiskali tudi možje in fantje. Preje so se sprevrgle tudi v zabavo.

KROJAŠTVO:

Obrtno izdelovanje in popravilo tekstilnih in usnjenih oblačil, poklicna ali priučena obrt.

OBRT V SREDNJEM VEKU. Referat. Ekonomska Gimnazija Ptuj, 2006

Poleg izdelovanja oblek in perila so posebna krojaška opravila šivanje kožuhov (krznarstvo), zaves, posteljnega perila, v novejšem času tudi usmerjene krojaške obrti (šivanje predpasnikov, namiznih prtov, popravljavnice oblačil).

Tudi pri krojaški in šiviljski dejavnosti je veljalo pravilo, da so si hodili nabirat izkušnje v večja središča in tudi v tujino ali da so hodili v »fremd«. Pri tem so postajali pravi specialisti za nekatere zahtevnejše vrste obleke.

Pogosto se je krojaške obrti oprijemalo kajžarsko in bajtarsko prebivalstvo ki ga tudi sicer poznamo kot nosilca obrtnih dejavnosti na našem podeželju.

ČEVLJARSTVO

Domača in storitvena obrt za izdelovanje in popravilo obutve; po 1900 se je razvila tudi obutvena industrija. Najstarejša pričevanja o čevljarjih kot samostojnih obrtnikih so iz 15. stoletja, bili so cehovsko povezani. Poleg dela v delavnicah so čevljarji hodili po domovih. Usnjarstvo in čevljarstvo sta med seboj povezani obrti. Zanimivi so bili odnosi med zaposlenimi in mojstrom. Mojster je imel seveda prvo besedo, pomočniki so že lahko kadili pipo, vajence pa so porabili za najrazličnejša dela v delavnici, mojstrovem stanovanju ali hlevu.

MLINARSTVO

Temeljna živilska in predelovalna obrt in industrija za mletje in predelavo žita, v izjemnih okoliščinah (lakota) tudi za mletje semen in plodov. Mlinarstvo se opravlja v vodnih mlinih, mlinih na veter in mlinih na parni in električni pogon. Mlinarstvo je bilo pogosto povezano s kmetovanjem, tako da so poleg obrtnih in industrijskih mleli hišni ali kmečki mlini. Plačilo za mletje je bilo praviloma v naravi: mlinar si je vzel delež moke, včasih tudi otrobov. V mlinu je veljal določen red; kdor je prej pripeljal žito, je bil prej na vrsti (kdor prej pride, prej melje); zaradi ropota je bilo treba glasno in razločno govoriti (samo v mlinu se dvakrat pove).

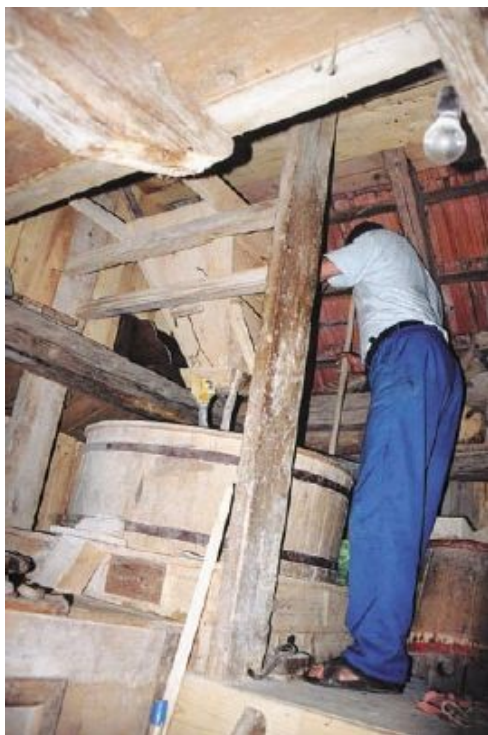
»Mlinarji so kot obrtniki vedno predstavljali specifično socialno skupino s posebnim položajem v družbi in v odnosu do drugih skupin« (Bogataj 1989: 75).

»Mlinarstvo sodi namreč med najstarejše obrti človeškega rodu« (Bogataj 1989: 75).

»Mlinarstvo je bila tista obrt, ki je imela svoje logično mesto na koncu agrikulturne verige - se pravi, da je bilo del kmetijstva« (Bogataj 1989: 76).

V naravi mlinarskega dela je iskati vzroke za pojave delitve dela že v zgodnejšem obdobju razvoja. Delo mlinarja je tako, da hkrati ni mogoče opravljati še druga dela. Zato so bili mlinarji v količkah donosnem in nekoliko večjem (od 3-4 parov kamnov dalje) mlinu samo mlinarji. Drugi pa so delali na senožetih, travnikih, njivah in so skrbeli za živino. Stranke so v mline prinašale in pripeljale zrnje. Vreče (seveda ovčje ali kozje mehove) so prenašali s pomočjo nosilnih trakov - oprt, vozili pa so s štirikolesnimi vozovi. Pri mlinarski obrti predstavlja pomembno vlogo predvsem tudi delo v mlinu. Sam način mletja poteka sicer po ustaljenem sistemu, vendar pa je od mlinarja do mlinarja različen predvsem glede razmerja med žitom in zmleto moko in otrobi. Od tega je bil odvisen tudi mlinarjev zaslužek. To je povezano z brezhibnim delovanjem mlinske naprave, pravilnim uravnoteženjem in vrtenjem mlinskih kamnov ter njihova naostritev. Mlinske kamne je moral namreč mlinar naostriti (»klepati«) vsakih 48 ur, če je veliko mlel. V zvezi s kamni povejmo tudi to, da se je razvila posebna obrt, t.i. klesarstvo ali kamnoseštvo.

KLAVSTVO IN MESARSTVO:

V mestih ena najstarejših obrti, ukvarja se z zakolom živine in prodajo mesa na stojnicah. Na podeželju je značilna domača spretnost za zakol živine izdelavo kolin, zato v vsakem podeželskem kraju slovijo domači klavci ali mesarji. Klavstvo in mesarstvo je bilo v preteklosti značilno dopolnilno delo kovačev, ki so bili tudi mesogledniki, pregledovali so meso in potrjevali njegovo neoporečnost za prodajo

PEKARSTVO:

Obrtna in industrijska peka kruha in peciva. Posebni obliki sta peka kruha na domu za prodajo in prestarstvo. Pekarstvo je bilo obrt v srednjeveških mestih. Od 16. stoletja so mestne peke redno nadzirali, pekovski poklic je, poleg mlinarstva, veljal za najbolj goljufivega.

Peka kruha je bila pomembna panoga domače obrti v vaseh slovenske Istre. S to peko so zadovoljevali potrebe obalnih mest, ki vse do začetka 20. stoletja, razen nekaj izjem, niso imela svojih pekarn. Zato so istrske žene pekle domač kruh in ga nosile na prodaj v mesta. Prodajalke kruha so imenovali krušarice, ponekod tudi jajčarice, saj so poleg kruha prodajale na mestnih tržnicah tudi jajca in perutnino.

OPEKARSTVO:

Gospodarska dejavnost, dopolnilna domača obrt oz obrtno in industrijsko izdelovanje opečnih izdelkov, največ opeke. Začetki segajo v antiko, kot obrt se je opekarstvo uveljavilo v srednjem veku.

ŽAGARSTVO:

Dejavnost, povezana z ročnim ali mehaničnim razrezom lesa na žagah (na vodni, parni ali električni pogon). Poleg obrtnega žagarstva je znana vrsta domačih ali hišnih žag za lastne potrebe.

MEDIČARSTVO :

(lectarstvo, strdenarija) je dejavnost, ki iz medu proizvaja različno medeno pecivo, medico in sveče. Ime je nastalo po značilnem pecivu - lectu.

SVEČARSTVO :

(voščinarija) pa je obrtna dejavnost, ki izdeluje sveče. Za surovino uporablja vosek, loj, stearin in parafin. Sveče izdeluje na različne načine: namakanje, oblivanje, ulivanje, vlečenje in zvijanje.

Svečarstvo in medičarstvo sta bili sezonski dejavnosti. Od velike noči do Miklavža so izdelovali in prodajali predvsem lect in drugo medeno pecivo. Sveče pa so izdelovali zlasti pozimi, decembra, januarja, tja do svečnice 2. februarja.

Rokodelstvo

Domača obrt ali rokodelstvo je razvito že stoletja, saj ga navajajo že viri iz konca srednjega veka. Razvilo se je predvsem v krajih, kjer kmetovanje ni prineslo dovolj zaslužka ter med revnejšim prebivalstvom in je tako vedno predstavljalo dodatem vir zaslužka. Že iz leta 1492 poznamo patent cesarja Fridrika III, ki je dovoljeval izdelovanje lesenih predmetov ter trgovanje z njimi. Kasneje so Avstroogrski cesarji in cesarice ne samo dovoljevali razvoj domače obrti na slovenskem, ampak jo z ustanavljanjem šol tudi razvijali. Poleg izdelovanja "suhe robe" oziroma lesenih izdelkov, se je že zelo kmalu razvilo lončarstvo, predilstvo, tkalstvo in suknarstvo, slamninarstvo, pletarstvo... Kasneje pa tudi krtačarstvo in glavnikaarstvo, kovaštvo in kolarstvo, medičarstvo in svečarstvo ter razne dejavnosti vezane na prehrabene izdelke, kot so medenjaki ali okrašeni kruhki.

Cehovstvo

Prve oblike cehovstva so se kazale že v 7.stoletju kot verska združenja ali bratovščine. V cehe so se združevali tudi najmanjši obrtniki, saj so bili v nasprotnem primeru obsojeni na propad pa tudi zato da bi preprečevali medsebojno konkurenco.

Cehi so sami določali cene in kvaliteto svojim izdelkom, opredeljeno po cehovskih pravilih, ki jih je odobril vladar ali krajevni gospod. Vsak ceh je imel svoja pravila, ki so natančno določala, koliko mojstrov je bilo v cehu, koliko je lahko kdo imel pomočnikov, koliko vajencev (njihova učna doba je trajala do 12 let), s katerim orodjem so lahko delali in številne druge odnose med posameznimi člani organizacije. Vsako leto so se zbirali v cehovskih hišah in volili cehovskega mojstra in druge funkcionarje ter razreševali vsa nerešena vprašanja. V mnogih mestih so postali cehi tako mogočni in bogati, da je bilo članstvo glavni pogoj sodelovanja. Za tistega, ki je kršil pravila, so bile določene kazni. Najhujša je bila odvzem pravice opravljanja obrti, saj je tudi preselitev v drugo mesto obrtniku zaradi zaprtosti cehovskih združenj onemogočala vnovično opravljanje dejavnosti.

Za članstvo v cehih so imeli prednost predstavniki ožjega in širšega sorodstva obrtniških mojstrov, sicer pa dečki poštenih staršev. Odklanjali so Rome, konjederce in krvnike, ali pa so jim dobo vajeništva podaljševali s treh tudi do dvanajst let.

Vajence so nadzorovali obrtniški mojstri. Niso smeli piti alkohola, kartati, preklinjati, obrekovati in se družiti z ženami meščanov.

Tudi mojstri niso bili brez kontrole. Njih je nadziralo vodstvo ceha. Vrste cehov so iste kot so obrti (pekovski, ključavničarski, glavnikaški ceh) Zunanji simbol ceha je bila tudi zastava – bandera (ko je kdo umrl), skrinja, pivski vrč (7l pijače). Vsak ceh je imel svojega zavetnika (svetnika), ki so ga častili njegovi člani. Ker je večina članov istega ceha živela v isti ul, so te dobivale po njih tudi imena. Na to še danes v starih delih mest spominjajo imena ulic, včastih pa tudi majhne, stare delavnice.

Kazni za obrtnike, ki so kršili pravila, so bile najpogostejše opomini, ki so jih spremljali sramotilni in zasmehovalni obredi. Tako so npr. v Ljubljani še v 18. stoletju poznali tehtanje peka, obtoženega goljufije pri tehtanju kruha; zaprli so ga v posebno košaro in ga namakali v Ljubljano.

Cehovska pravila:

OBRT V SREDNJEM VEKU. Referat. Ekonomska Gimnazija Ptuj, 2006

- natančno določeno število pomočnikov in vajencev
- natančno določena velikost delavnice
- natančno določene surovine po isti ceni na istem mestu (morali so kupovati na istem mestu)
- izdelujejo enake izdelke

Slaba stran cehov:

- ni konkurence; ni razvoja, začnejo propadati, vsi se prilagajajo povprečnosti
- bogati mojstri omejujejo pomočnike, da bi ti postali mojstri

Funkcije cehov:

- proizvodna funkcija
- verska funkcija (krščanstvo)
- socialna funkcija (pomoč tudi ženskam, ki so ostale brez moža, saj je moževa družina dedič vsega)
- vojaška funkcija (za vsak del obzidja skrbi posamezen ceh – velik finančni zalogaj)

viri pa literatura!